

Zprávy z OECD – Biologická bezpečnost a genové modifikace

13. 09. 2024

6. 9. 2024 - Připravovaná novelizace doporučení OECD o bezpečnosti genové editace nejen v zemědělství a nadcházející jednání o biodiverzitě a biologické bezpečnosti v Kolumbii (COP 16) reflektují dynamický vývoj biotechnologií i užitečnost harmonizace jejich regulace pro všechny hráče na globálním trhu.

Biotechnologie jsou dnes po téměř třech dekadách (komerčně pěstované GM odrůdy ve světě od r. 1996) díky novým laboratorním technikám genové modifikace/editace/designu cílenější, přesnější (např. terminace, ochrana informací o konkrétních úsecích DNA jako duševního vlastnictví) a současně mají nejasné hranice (např. netušené ekosystémové následky možné genové úpravy komára přenášejícího malárii pro omezení této nemoci). Využívání biotechnologií pro nejrůznější řešení na globální a národní úrovni (fortifikace, tolerance, odolnost, urychlení výroby, konzervace, cenová dostupnost, produktivita aj.) proto doprovází právní úpravy zajišťující požadovanou míru bezpečnosti/odpovědnosti.

Regulatorní dohled se liší v různých zemích v závislosti na uplatnění národního či mezinárodního (např. Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti/CPB) právního rámce. Skutečnost, že někteří globální hráči (např. USA) nejsou mezi signatáři zastřešujících právních rámců (jakým je např. CPB) neznamená nutně méně rigorózní přístup k problematice – právní systém odpovědnosti ve vztahu k životnímu prostředí funguje v USA déle než v EU a např. na vynucování mechanismu odpovědnosti za ztráty na přírodních zdrojích byl v evropském pojetí dosud kladen mnohem menší důraz než v USA.

Různost právních úprav spolu s nejasností hranic samotného biodesignu jsou často důvodem k posilování polarizace ve společnosti (pro/proti genové editaci, ne/člen organizace, signatář právního aktu či jeho odpůrce, ne/soulad právní úpravy s pravidly WTO atd.). Proto jednou z přidaných hodnot novely doporučení OECD a jednání o implementaci CPB je, že přinášejí pro perspektivní oblast biotechnologií další prostor pro konsenzus k prospěchu všech zainteresovaných stran (byznysu, vlád, technických/regulačních orgánů, spotřebitelů, vědy a výzkumu).

Úroveň každého trhu a regulatorního rámce je založena vždy i na kvalitním posuzování a řízení rizik/bezpečnosti, které jsou dobře komunikovány; na srozumitelném označování; na vzájemném sdílení informací (databáze cca 400 genově upravených rostlinných odrůd je dále rozšiřována o položky živočišného původu) a v konečném důsledku na adekvátních institucionálních a expertních kapacitách. A právě tyto oblasti má posílit zmiňovaná novelizace a jednání o biodiverzitě. Mohou tak v jednotlivých zemích přispět k lepšímu posuzování a řízení rizik, k účinnější komunikaci o riziku s veřejností (dle Evropské komise je komunikace o riziku nedostatečně účinná, což má dopad na důvěru spotřebitelů ve výsledky analýzy rizika), k omezování zavádějících marketingových sdělení na trhu a ke zkvalitnění regulace (např. požadavky na personální a finanční zabezpečení zákona pro realizaci CPB v ČR zahrnovaly investici do laboratoří ve výši 20 mil. Kč a 34 nových pracovníků).

Zpracovalo: Oddělení zahraničně obchodní spolupráce MZe, 5. září 2024

Kontakt: radek.stransky@mze.gov.cz